

§35

Ansvarsprövning för regionstyrelsen 2021 (RS/53/2022)

Sammanfattning

Region Jämtland Härjedalens revisorer granskar årligen i den omfattning som följer av god revisionsred all verksamhet som bedrivs inom styrelsen och nämndernas verksamhetsområden. Den 12 april 2022 lämnade Region Jämtland Härjedalens revisorer in revisionsberättelse för år 2021 och revisorernas redogörelse för 2021 till regionfullmäktige.

Revisorerna gör två ställningstaganden i ansvarsprövningen och lämnade in två revisionsberättelser: Fem revisorer riktar anmärkning mot regionstyrelsen för bristande styrning och ledning samt bristande måluppfyllelse men tillstyrker att regionfullmäktige beviljar ansvarsfrihet för regionstyrelsen för 2021. (revisionsberättelse nr 2). Tre revisorer riktar anmärkning mot regionstyrelsen för bristande styrning och ledning samt bristande måluppfyllelse samt avstyrker att regionfullmäktige beviljar ansvarsfrihet för regionstyrelsen för 2021 (revisionsberättelse nr 1).

Med anledning av att regionens revisorer riktar anmärkning mot regionstyrelsen samt revisorernas uttalande i ansvarsfrågan ska regionstyrelsen och de ledamöter och ersättare som tjänstgjort men avgått under 2021 ges möjlighet enligt 5:e kap 32 § KL att inkomma med förklaring. Regionfullmäktiges presidium har efter sitt möte den 13 april 2022 gett möjlighet att inkomma med eventuella förklaringar till fullmäktiges presidium senast den 21 april 2022.

En förklaring har inkommit från regionstyrelsen. Det har också inkommit egna förklaringar från Kristdemokratiska gruppen i Region Jämtland Härjedalen, från Socialdemokratiska ledamöter i regionstyrelsen 2021 genom Ann-Marie Johansson (S), från Marie Svensson och Elin Hoffner, båda Vänsterpartiet och från Eva Hellstrand (C), regionstyrelsens ordförande 2019-01-01 – 2022-02-28.

Resultatet av granskningen

I revisionsberättelsen, revisionsrapporten och redogörelsen för 2021 redogör revisorerna för resultatet av granskningen.

Revisorernas sammantagna bedömning är att regionstyrelsen delvis har bedrivit verksamheten på ett ändamålsenligt och ekonomiskt tillfredsställande sätt. Bedömningen görs mot bakgrund av att regionstaben redovisar en ökad negativ budgetavvikelse och att måluppfyllelsen är låg.

Revisorerna bedömer att den interna kontrollen inte är tillräcklig utifrån att riskanalys ej upprättats och internkontrollplanen ej tagits fram, vilket avviker från regionens reglemente för intern kontroll. De fördjupade granskningarna som genomförts visar på brister i den interna kontrollen.

Revisorerna bedömer att regionstyrelsen inte agerat på ett tillfredsställande sätt i den besvärliga situation som uppstått inom personalförsörjningen, utifrån sin roll som övergripande ansvarig för personalpolitiska frågor. Revisorerna anser att styrelsen brustit i att agera utifrån sin uppsiktsplikt av hälso- och sjukvårdsnämnden då den inte lämnat påpekande, gett råd eller sett till att fullmäktige agerat utifrån de stora brister inom personalförsörjningen och bristande tillgänglighet.

Summering av förklaringar

Regionstyrelsen

Regionstyrelsen behandlade ärendet om ansvarsprövningen på sitt sammanträde den 21 april 2022, § 69, där en förklaring till revisorernas påpekanden och bedömning fastställdes. Förutom att bemöta revisorernas kritik beskriver styrelsen förändringar som behöver genomföras inom de områden som revisorerna kritiserat. Men regionstyrelsen beskriver också inledningsvis i sin förklaring vilken inverkan coronapandemin har haft på all Region Jämtland Härjedalens verksamhet under stora delar av både 2020 och 2021. Pandemin har tvingat verksamheten till anpassningar, omställningar och annan prioritering till följd av bland annat personalbrist, restriktioner, minskad tillgänglighet inom hälso- och sjukvården och begränsningar i produktion. Det har i sin tur påverkat regionstyrelsens arbete och möjlighet bedriva utvecklingsarbeten i linje med målsättningar i regionstyrelsens verksamhetsplan för 2021. Regionstyrelsen påtalar också att regionfullmäktige löpande under året fått en redovisning av arbetet med pandemin och dess konsekvenser.

Trots utmaningarna under året anser regionstyrelsen att mycket av det arbete som faktiskt genomförts har tagit styrelsen närmare något nytt. Genom pandemin anser regionstyrelsen sig ha fått värdefulla erfarenheter som kan användas i utvecklingsarbeten framöver. Till exempel arbetssätt för ledning och styrning samt erfarenheter kopplat till digital teknik och distansoberoende arbetssätt. Regionstyrelsen beskriver också att processen för planering, budget och uppföljning är under ständig utveckling och åtgärder vidtas löpande. I planerings- och budgetarbetet har regionstyrelsen arbetat mycket med att ta fram mätbara mål för styrelsens prioriterade verksamhetsområden.

Regionstyrelsen som helhet, inklusive Regionstaben, Vårdval och Regiondirektör, hade en positiv budgetavvikelse på 120 miljoner kronor för 2021. Område Regiondirektör hade en positiv avvikelse med 173 miljoner kronor. Vårdval hade en positiv avvikelse med 7 miljoner kronor. Regionstaben hade en negativ avvikelse mot budget med 61 miljoner kronor, varav 5 miljoner kronor avser kostnader för tjänster finansierade via statliga satsningar och 14 miljoner kronor avser merkostnader kopplat till pandemin, intäkter för dessa återfinns inom område regiondirektör. De större avvikelserna mot budget återfinns inom:

- 15 miljoner kronor inom Fastighetsavdelningen, varav bland annat 3 miljoner kronor avser dörrar psykiatrin, 5 miljoner kronor avser vindkraftverket och 1 miljoner kronor avser moduler Odensala hälsocentral.
- 13 miljoner kronor avseende Folkhälsoenheten där budget ligger kvar inom hälso-och sjukvårdsnämnden.

- 14 miljoner kronor inom IT och eHälsa, varav 7 miljoner kronor avser ökad kostnad O365. 5,3 miljoner kronor för Inera samt 3 miljoner kronor för vaccinationsdatorer och klienter.

Regionstyrelsen gör bedömningen att inga åtgärder varit nödvändiga avseende Regionstabens underskott utifrån att stor del av det underskottet kan förklaras genom finansiering som återfinns inom område Regiondirektör. Överskridande kostnader har även varit tillfälliga för 2021 och uppstått till stor del av pandemin eller av akuta behov, dvs. där det ej varit möjligt att besluta om åtgärder för att minska kostnader.

Regionstyrelsen är medveten om att det inte upprättats någon internkontrollplan på styrelsenivå för 2021 som reglementet för intern kontroll och styrning föreskriver. Strax innan pandemin slog till pågick ett uppstartsprojekt i syfte att införa internkontroll i det administrativa verktyget Stratsys för att på så sätt implementera ett systematiskt arbetssätt med intern styrning och kontroll. Projektet lades på is i samband med pandemin då de personella resurserna som tidigare varit avsatta för att hålla ihop internkontrollarbetet blivit ålagda andra mer prioriterade arbetsuppgifter. När utvecklingsarbetet återupptogs under hösten 2021 gjordes bedömningen att det inte var meningsfullt att så sent på året göra en internkontrollplan för 2021. För 2022 har ett arbete pågått där underlag tagits fram tillsammans med regionstabens avdelningschefer. Där har också ingått att på ett mer grundligt sätt redovisa risker inom regionstyrelsens verksamheter. En internkontrollplan för 2022 kommer att fastställas på regionstyrelsens möte i maj.

Regionstyrelsen beskriver att pandemin under 2021 haft fortsatt stor påverkan på möjligheten att bedriva utvecklingsinsatser inom det arbetsgivarpolitiska området. Förutsättningarna har varierat över tid varför planerade utvecklingsinsatser och mer kortsiktigt och operativt stöd till verksamheterna också anpassats efter verksamhetens behov. Under våren 2021 minskade pandemins påverkan på verksamheten och utvecklingsarbetet kunde delvis återupptas, för att på nytt prioriteras ner under hösten då pandemins påverkan på verksamheten tilltog. Utvecklingsinsatser såväl som operativt verksamhetsanpassat stöd har ändå genomförts inom kompetensområdena kompetensförsörjning, anställningsvillkor, arbetsmiljö samt ledarskap.

Regionstyrelsen delar inte revisorernas bedömning att den har brustit att agera inom ramen för uppsiktsplikten utifrån hälso- och sjukvårdsnämndens bristande tillgänglighet och svårigheter att bemanna vissa delar inom sjukvårdsorganisationen. Detta med hänvisning till de åtgärder som redovisas gällande personalförsörjning respektive de särskilda rapporteringar från hälso- och sjukvårdsnämnden som styrelsen under 2021 beslutade om med hänvisning till uppsiktsplikten.

Elin Hoffner och Marie Svensson, Vänsterpartiet.

Vänsterpartiet har lämnat en gemensam förklaring för revisorernas granskning av regionstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden. Vänsterpartiet instämmer med revisorernas anmärkning.

Vänsterpartiet instämmer med revisorerna analys och anser att den låga måluppfyllelsen visar

att den interna kontrollen inte varit tillräcklig samt att den låga måluppfyllelsen bara delvis går att skylla på pandemins verkningar. Partiet anser att den största orsaken snarare är svårigheter att bemanna och därav nödvändigheten att stänga vårdplatser.

Vänsterpartiet anser att den kraftigt minskade personalstyrkan inte är något som uppstått under 2021 och pandemitider. Vänsterpartiet anser att de redan i mars 2020 pekade på problemen med personalflykt och anser att det har en tydlig koppling till den styrande majoritetens beslut om att ta bort arbetstidsavtal vilket de anser ledde till sämre arbetsvillkor. De anser också att satsningarna i Vänsterpartiets budget hade gjort skillnad på arbetsvillkoren. Vänsterpartiet anser att en riskanalys borde ha gjorts innan beslutet togs.

Vänsterpartiet anser att det heller inte går att skylla på pandemin att det inte tagits fram någon internkontrollplan.

Socialdemokratiska ledamöter i regionstyrelsen

Socialdemokraterna delar revisorernas kritik och anser att regionstyrelsen inte under hela 2021 agerat i frågan om den för Socialdemokraterna ansedda personalkris som råder på Östersunds sjukhus. Socialdemokraterna anser att de konsekvent under lång tid försökt lyfta frågan, både i styrelsen och också i andra organ. De ger också exempel på initiativ som partiet tagit och som inte vunnit gehör.

Socialdemokraterna anser inte att regionstyrelsen som helhet tagit det ansvar som åligger styrelsen som övergripande ansvarig för personalpolitiska frågor. De anser att regionstyrelsen symptomatiskt brustit i sin uppföljning av ärenden och beslut som härrör till ansvaret. Socialdemokraterna ser inte att regionstyrelsen uppfyllt sina egna och fullmäktiges personalpolitiska ambitioner. Socialdemokraterna ser en påfallande risk att personalkrisen på kort och lång sikt allvarligt skadar regionens möjlighet att erbjuda god vård samt möjligheterna att långsiktigt försörja verksamheten med rätt kompetens.

Sammantaget finner Socialdemokraterna revisorernas kritik berättigad och delar uppfattningen att regionstyrelsen bör ges en anmärkning. Partiet delar också uppfattningen från delar av revisionen att regionstyrelsen ej bör beviljas ansvarsfrihet för 2021.

Kristdemokratiska gruppen i Region Jämtland Härjedalen

Kristdemokraterna instämmer i många delar av det som revisorerna redovisat och tar till sig den kritik som riktas mot regionstyrelsen. Kristdemokraterna instämmer i kritiken angående ett bristande agerande från regionstyrelsen utifrån dess roll som övergripande ansvarig för personalpolitiska frågor. Kristdemokraterna instämmer också i kritiken att styrelsen brustit i sitt uppdrag i att ha uppsiktsplikt på hälso- och sjukvårdsnämnden och inte kommit med påpekande, råd eller sett till att agera utifrån de stora bristerna i personalförsörjning och tillgänglighet till vård som funnits.

Kristdemokraterna anser att de under tiden fram till april 2021, utifrån sin roll som ett av de

styrande partierna i den BlåGröna koalitionen, försökte uppmärksamma den politiska ledningen på den för Kristdemokraterna ansedda prekära personalsituationen med risken för avhopp och flykt, framförallt inom sjuksköterskegruppen.

Kristdemokraterna nämner också att de som en konsekvens av den förda personalpolitiken som de anser senare ledde till personalbrist och bristande tillgänglighet samt att de ansåg sig få lite eller inget gehör för deras förslag lämnade det BlåGröna samarbetet i april 2021. De påpekar också att Lars-Erik Olofsson (KD) lämnade i protest sin roll som regionråd och vice ordförande i regionstyrelsen.

Kristdemokraterna finner regionstyrelsens bristande agerande inom personalförsörjningsområdet vara så allvarligt att de endast kan instämma i revisorers kritik som avstyrker ansvarsfrihet. Kristdemokraternas sammantagna bedömning är att regionstyrelsen skulle ha agerat bättre i personalfrågorna och därmed också lyckats bättre i att behålla samt rekrytera/återrekrytera nödvändig personal. Kristdemokraterna anser att revisorernas kritik därmed är befogad.

Eva Hellstrand (C), Regionstyrelsens ordförande 2019-01-01 – 2022-02-28

Eva Hellstrand ställer sig bakom regionstyrelsens förklaring på revisorernas ansvarsprövning 2021. Men har valt att göra några tillägg för egen del.

Eva påtalar att med tanke på Region Jämtland Härjedalens svåra ekonomiska läge är det mycket positivt att regionen under två år kunnat göra positiva resultat vilket innebär att regionen kommer närmare möjligheten att "kliva över 0" vad gäller eget kapital. Hon anser att det är helt avgörande för framtiden att kunna bygga upp ett eget kapital efter år av ett negativt eget kapital. Eva påtalar att det är mycket positivt att det för 2021 tillkommit inflyttning till länet och därmed ökade skatteintäkter. De tillfälliga statsbidragen fortsatte också 2021.

Eva lyfter också att arbetet med pandemin varit påfrestande de två gångna åren men fungerat bra. Region Jämtland Härjedalen har till exempel lyfts fram för ett utmärkt arbete med testning.

Eva anser att de brister som lyfts i revisionsberättelsen ska åtgärdas men anser inte att bristerna är så allvarliga att regionstyrelsen inte skulle beviljas ansvarsfrihet.

Presidiets bedömning

Regionens revisorer har i sin revisionsberättelse och revisionsrapport redogjort för de brister som regionstyrelsen och regionstyrelsens ledamöter och tjänstgörande ersättare uppvisat i sin ledning och styrning under verksamhetsåret 2021. Presidiet har tagit del av samtliga förklaringar och vill påpeka att det är de av fullmäktige fattade uppdragen till regionstyrelsen som är det som ansvarsprövas.

Coronapandemin har ställt hela Region Jämtland Härjedalens organisation inför stora

prövningar och detta i synnerhet personalsituationen. Presidiet anser att detta har återredovisats löpande till regionfullmäktige. Presidiet delar regionstyrelsens och regionstyrelsens tidigare ordförandes bedömning att revisorerna i revisionsberättelsen borde ha beaktat coronapandemins påverkan i större utsträckning. Omfördelning och anpassning av arbetsuppgifter och verksamhet, obligatoriskt distansarbete och digital dialog utan möjlighet till fysisk närvaro och verksamhetsbesök har naturligtvis haft negativ inverkan på möjligheten att planera, bedriva utvecklingsarbeten samt följa och följa upp verksamheten på ett önskvärt sätt.

Presidiet har noterat förklaringarna till den låga måluppfyllelsen och har förståelse för pandemins påverkan. Presidiet har löpande tagit del av de olika rapporter som redovisats för fullmäktige och anser att det finns utvecklingsområden i vad och hur ofta olika mål redovisas. Presidiet anser att om styrelsen under året inte ser möjlighet att uppnå fastställda mål måste det anmälas till fullmäktige. Styrelsen bör även väcka ärende för att ändra målsättningar, uppdrag och prioriteringar där ej påverkansbara yttre faktorer minskar förmågan att nå uppsatta mål. Ledning och styrning i offentlig verksamhet är ett ständigt pågående förbättringsarbete och de demokratiska beslutsformerna är en del i detta.

Region Jämtland Härjedalen har stora utmaningar i att lösa kompetensförsörjningen. Regionens medarbetare är grunden för att kunna bedriva en bra verksamhet, oavsett om det är inom hälso- och sjukvård eller något annat verksamhetsområde. Presidiet ser positivt på de åtgärder som trots pandemin har genomförts för att bidra till regionen som en attraktiv arbetsgivare och en kompetensförsörjning som möter verksamhetens behov. Arbetet med att ta fram tydligare planer och mål för kompetensförsörjningen bör vara prioriterade områden.

Presidiet delar till stor del revisorernas bedömning att regionstyrelsen inte haft en fullt tillfredsställande internkontroll. Presidiet ser positivt på det påbörjade utvecklingsarbetet och är också medveten om de begränsningar som pandemin inneburit för att kunna fullfölja det. Vidare är styrelsens löpande arbete med styrning och uppföljning också är en viktig del i internkontrollen. Men presidiet anser att regionstyrelsen i väntan på ett fullt utvecklat nytt arbetssätt kunde ha arbetat med något av de största riskområdena, till exempel den ekonomiska situationen, under 2021.

Sammantaget anser presidiet inte att de brister som revisorerna anför är tillräckliga för att inte bevilja ansvarsfrihet för regionstyrelsen och dess ledamöter och tjänstgörande ersättare för verksamhetsåret 2021. Regionstyrelsen som helhet har dessutom en positiv budgetavvikelse för året. Däremot delar presidiet delvis revisorernas bedömning om att styrelsen kan vidareutveckla arbetet med hur mål återredovisas, hur styrelsen arbetar med intern kontroll samt hur arbetet med mål för kompetensförsörjningen kan utvecklas. Presidiet anser att en anmärkning bör riktas mot regionstyrelsen och dess ledamöter och tjänstgörande ersättare för verksamhetsåret 2021.

Förslag till beslut

Regionfullmäktiges presidium föreslår regionfullmäktige

1. Regionstyrelsen och dess ledamöter beviljas ansvarsfrihet för verksamhetsåret 2021.
2. Regionfullmäktige riktar en anmärkning mot regionstyrelsen för verksamhetsåret 2021.

Motivering

Coronapandemin har haft stor inverkan på all verksamhet i Region Jämtland Härjedalen under stora delar av 2021. Fullmäktiges presidium anser att det borde ha beaktats i större utsträckning i revisionsberättelsen eftersom det påverkat förutsättningarna för regionstyrelsen att fullgöra sina uppdrag från fullmäktige och begränsat möjligheterna att bedriva utvecklingsarbeten och målsättningar. Regionstyrelsen redovisar också sammantaget en positiv budgetavvikelse. Presidiet ser vidare positivt på att regionstyrelsen trots pandemin genomfört en del förbättringar och vidtagit åtgärder, bland annat utifrån de revisionsgranskningar som genomförts under året. Men presidiet delar delvis revisorernas kritik om att regionstyrelsens arbete med redovisning av mål, arbetet med tydliga mål och planer för en kompetensförsörjning som möter verksamhetens behov samt arbetet med intern kontroll inte varit tillräckligt tillfredsställande. Det är huvudskälet till att presidiet föreslår att en anmärkning riktas mot regionstyrelsen och dess ledamöter och tjänstgörande ersättare för verksamhetsåret 2021.

Yrkanden

Karin Näsmark (S) yrkar följande:

- "1. Regionstyrelsen och dess ledamöter beviljas **inte** ansvarsfrihet för verksamhetsåret 2021 i enlighet med revisorernas bedömning i revisionsberättelse nr 1.
2. Regionfullmäktige riktar en anmärkning mot regionstyrelsen för verksamhetsåret 2021."

Proposition

Ordföranden ställer proposition på liggande förslag och Karin Näsmarks yrkande och finner, med ordförandens utslagsröst, att liggande förslag antas.

Beslut

Regionfullmäktiges presidium föreslår regionfullmäktige

1. Regionstyrelsen och dess ledamöter beviljas ansvarsfrihet för verksamhetsåret 2021.
2. Regionfullmäktige riktar en anmärkning mot regionstyrelsen för verksamhetsåret 2021.

Motivering

Coronapandemin har haft stor inverkan på all verksamhet i Region Jämtland Härjedalen under stora delar av 2021. Fullmäktiges presidium anser att det borde ha beaktats i större

utsträckning i revisionsberättelsen eftersom det påverkat förutsättningarna för regionstyrelsen att fullgöra sina uppdrag från fullmäktige och begränsat möjligheterna att bedriva utvecklingsarbeten och målsättningar. Regionstyrelsen redovisar också sammantaget en positiv budgetavvikelse. Presidiet ser vidare positivt på att regionstyrelsen trots pandemin genomfört en del förbättringar och vidtagit åtgärder, bland annat utifrån de revisionsgranskningar som genomförts under året. Men presidiet delar delvis revisorernas kritik om att regionstyrelsens arbete med redovisning av mål, arbetet med tydliga mål och planer för en kompetensförsörjning som möter verksamhetens behov samt arbetet med intern kontroll inte varit tillräckligt tillfredsställande. Det är huvudskälet till att presidiet föreslår att en anmärkning riktas mot regionstyrelsen och dess ledamöter och tjänstgörande ersättare för verksamhetsåret 2021.

Reservationer

Karin Näsmark (S) reserverar sig till förmån för sitt eget yrkande.

Jäv

Eva-Britt Boij (L) förklarar sig jävig och deltar inte i beslutet.

Expedieras till

Regionstyrelsen och dess ledamöter och tjänstgörande ersättare för verksamhetsåret 2021, regiondirektör och regionstabschef.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse om ansvarsprövning för regionstyrelsen 2021
- Nr1 Revisionsberättelse 2021
- Nr 2 Revisionsberättelse för år 2021
- Revisorernas Redogörelse år 2021
- §69 Regionstyrelsen Ansvarsprövning för år 2021 - regionstyrelsens förklaring
- §33 RF pres Begäran om förklaring från regionstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden och de ledamöter som avgått under 2021
- Regionstyrelsens svar på revisorernas ansvarsprövning 2021
- Socialdemokraternas förklaring gällande regionstyrelsen
- Kristdemokraternas ansvarsförklaring för 2021
- Vänsterpartiets ansvarsförklaring 2021
- Eva Hellstrands (C) ansvarsförklaring för 2021

Paragrafen är justerad